

Justitiedepartementet
Ju2021/03785Ett förbättrat system mot arbetskraftsexploatering (SOU 2021:88)

Arbetsdomstolen, som granskat förslagen utifrån domstolens verksamhetsområde, har följande synpunkter på förslagen i betänkandet.

Avsnitt 6.6.3 Olovlig handel med arbetskraftserbjudanden m.m.

Utredningen föreslår att bl.a. handel med anställningserbjudande och anställningsavtal samt bistånd med att ansöka om arbetstillstånd mot ersättning ska kriminaliseras.

I den föreslagna paragrafen, 20 kap. 9 b § utlänningslagen, föreslås också en civilrättslig reglering vari anges att ett avtalsvillkor om sådan ersättning är ogiltigt och att den som har tagit emot ersättning är skyldig att lämna tillbaka det han eller hon tagit emot.

Enligt utredningen ska detta gälla oavsett om någon lagförs för brottet. Fråga är dock om det ska krävas att ett brott har begåtts för att återbetalningsskyldighet för arbetsgivaren ska inträda.

Utredningen beskriver att betalningen för t.ex. ett anställningserbjudande eller ett anställningsavtal kan regleras som en skuld varigenom betalning av skulden sker genom avdrag på lönen. Den betalning som krävs av arbetsgivaren behöver dock inte utgöra en ersättning för t.ex. anställningskontraktet i sig, utan kan utgöra ett avtal om lägre lön än t.ex. det erbjudande om lön med vissa villkor som ingivits till Migrationsverket. Om arbetsgivaren inte är bunden av kollektivavtal och arbetstagaren inte är fackligt ansluten är lönesättningen fri, men får inte vara oskälig.

Enligt Arbetsdomstolens mening borde det övervägas om det inte i stället för ett straffstadgande bör införas en civilrättslig reglering för att säkerställa att utlänningskommissionen kommer i åtnjutande av de anställningsvillkor som anges i anställningserbjudandet, och som särskilt motverkar att arbetsgivaren kräver

Postadress
Box 2018
103 11 STOCKHOLM

Besöksadress
Stora Nygatan 2 A och B

Telefon
08-617 66 00

kansliet@arbetsdomstolen.se
www.arbetsdomstolen.se

Expeditionstid
Måndag-fredag
09.00-12.00
13.00-15.00

återbetalning av del av lönen. I så fall behövs en reglering om rätt till viss lön, jämför 4 och 5 §§ lagen (2013:644) om rätt till lön och annan ersättning för arbete utfört av en utlänning som inte har rätt att vistas i Sverige.

Det är dock ofta svårt för utlänningen att bevisa att ”återbetalning” av lönen till arbetsgivaren har skett. Arbetsgivaren kanske kräver kontant ersättning och är inte beredd att skriva på ett kvitto. Här kan fördelar och nackdelar med en bevislättning för utlänningen övervägas, där det behöver beaktas bl.a. att huvudregeln enligt kvittningslagen är att arbetsgivarens fordringar mot en arbetstagare inte får kvittas utan måste regleras genom att arbetstagaren betalar belopp till arbetsgivaren.

Man skulle kunna överväga en tydligare reglering i utlänningslagen om att arbetsgivaren är skyldig att till Migrationsverket intyga vilka anställningsvillkor och eventuellt boendevillkor som ska gälla för utlänningen (jfr förslagets 9 kap. 17 § utlänningslagen) och en tvingande reglering om att en utlänning med arbetstillstånd har rätt till den lön och de anställningsvillkor (och eventuellt boendevillkor) som arbetsgivaren uppgett till Migrationsverket vid ansökan om uppehålls- och arbetstillstånd.

Inför den reglering som föreslås i 20 kap. 9 b § tredje stycket utlänningslagen bör i vart fall följande klargöras.

Det anges att den som tagit emot en särskild ersättning är återbetalningsskyldig. Det bör tydliggöras att den som tagit emot ersättningen i strid med första stycket är återbetalningsskyldig, dvs. att det för återbetalningsskyldighet krävs att ett brott begåtts men inte att det skett genom ett ogiltigt avtalsvillkor.

Avsnitt 6.3.6 Skadestånd till arbetstagare som utnyttjas

Utredningen motiverar i avsnitt 6.3.6 sin bedömning att det inte behöver införas en särskild rätt till skadestånd vid återkallelse av arbetstillstånd då arbetsgivaren inte uppfyllt villkoren för anställningen. Utredningen lämnar dock på s. 270 ett sådant lagförslag.

Om lagstiftaren finner att en sådan reglering bör införas har Arbetsdomstolen inget emot det föreslagna lagförslaget.

Detta yttrande har beslutats av ordförandena Cathrine Lilja Hansson, Karin Renman, Jonas Malmberg och Sören Öman.

På Arbetsdomstolens vägnar

Cathrine Lilja Hansson